

Szerkesztési iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények,
előzetési pénsek és hirdetések küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előzetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Hirdetési díjak
a legolcsóbban számítanak.
Bélyegdíjért külön minden beiktatásnál 30 kr.
Nyilvántartási díjak
soronként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Felelős szerkesztő: Dr. Bocskor Béla.

Kiadó tulajdonos: Györgyjakab Márton.

FŐMUNKATÁRSÁK: Hechschild Lajos Gyergyóban.

Vitos Mózes a központban.

Embery Arpád Udvarhelymegyében.

A kísértet.

Van-e kiáltóbb jele az élehetlenségnek, a visszafejlődésnek, a magán segíteni nem tudásnak és a gyávaságnak, mint az öngyilkosság. Valami undorítóan borzasztó, mikor egy ember kétségbeesik jövője felett és erőszakos kézzel belekontárkodik a Teremtő munkájába — meggyilkolja azt az életet, mely tulajdonképpen nem az övé, hanem azé a társadalomé, melyben él és mozog. Egy elzúllott existencia öngyilkosságán nem kesereg ugyan senki, mert életében talán senkinek sem használt, de egy családos ember életének ilyenszerű vége magával rántja, megsemmisíti hozzátartozóit és bukását érzi a társadalom, mely könyörületből kénytelen a gyámoltalanokat segíteni.

Nem tudom mi lenne a legjobb elnevezése annak a kísértetnek, mely Csik-vármegye közéletében mindegyre Csikszereda város nagyközséggé alakításával rémit s ma-holnap egy éve már, hogy bujkál sötétben, mint az árnyék; sápadt arcúval, mint felhők közt a hold és behunyt szemmel, mint a vakond. Azért mondom behunyt szemmel, mert nem tudom elképzelni másképpen azt a tendenciát, mely szerelmes lett a nagyközséggé alakítás célját tévesztett eszméjébe — és az ezt megengedő törvény rideg szövegén túl nem látja a veszélyt, mely nemcsak Csikszereda várost, hanem az egész vármegye existenciáját megsemmisítéssel fenyegeti.

Ha csak pusztán azt tekintjük, hogy egy város nagy községgé alakul: a kérdés az illető város kebléi ügyét képezvén — semmi nagyobb fontossággal nem bír. Ha azt mondja a városi polgár: én nem akarok tovább városi polgár lenni, polgármes-

tert, kapitány tartani, pótdátot fizetni, költségeket stb hordozni: jó, ám tessék; de ha az ügyet a maga teljességében konkrétan a jelen esetben vizsgáljuk és meggondoljuk, hogy Csikszereda a megyének egyetlen városa, a megye központja (mégpedig egyetlen alkalmas központja: majdnem összes hatóságaink székhelye stb és ha hozzávesszük, hogy az állami adminisztráció külsőben vagyunk: akkor ez a különben Csikszereda város magán ügye a vármegye ügyévé válik, mert — egyebekről nem szólva — ha, mint közéletünk egyik jeles megjegyzte az állami adminisztrációval kapcsolatban kitalálják mondani, hogy törvényhatóság, illetve vármegye székhelye csak város lehet: akkor a csikszeredai polgárság szükkeltsége miatt elveszett a vármegye.

Akkor, mikor a korcsmajog arányosítása következtében a szeredai polgárság egy része (színe-j a v a !?) a nagyközséggé alakítás iránt mozgalmat indított: a megye alispánja felfogva a veszély nagyságát, melyet a törekvés megvalósulása előidézeni fog és belátva, hogy a szeredai polgársággal célt érni nehéz: egy hatalmas megdönthetetlen érvekkel felszerelt átiratot intézett a szomszédos Taplocza községhez, felszólítva, hogy a vármegye jövője érdekében egyesüljön Csikszeredával. — Többek közt azt mondja az átirat, hogy: megye területén egy kereskedelmi és gyári központ létesítése a megyének legfőbb feladatát kell hogy képezze, s arra egy olyan város létesítése szükséges, mely a késő századok előre nem látott viharai közt is magát fenntartani képes legyen. Kimutatja továbbá az átirat, hogy az egyesülés nem fog nehézségekbe ütközni, mert a korcsmajog miatt eddig fen-

állott akadályok megszűntek, az arányosítás és tagosítás folytán pedig a birtokviszonyokban rejlő különbségek is ma-holnap el fognak enyészni.

Nem tudom mit határozott Taplocza képviselőtestülete ez átirat tárgyában, de azt tudom, hogy a csikszeredai polgárság egyrésze ahelyett, hogy a megyei alispán ezen eléggé nem méltányolható intenciójának megvalósítására törekednék, Isten tudja miféle indokból mindegyre az öngyilkosság eszméjével foglalkozik. Legutóbb a vármegye törvényhatósági bizottságának folyó évi augusztus hó 29-én tartott közgyűlésében lett fölvetve a nagyközséggé alakítás iránti kérvény kapcsán az a kérdés: vajjon miután állítólag Csikszereda mint város nem tudja magát fenntartani, legyilkolják-e a várost és teremtsenek helyette falut vagy ne? És oh mély bölcsesség, megfoghatatlan előrelátás! És te szerencsétlen vármegye! akadnak fiad közt olyanok, kik el tudják képzelni az élő embert fej nélkül, az erdőt fa nélkül, a madarat toll nélkül. Akadnak fiad közt olyanok, kik garasos érdekek miatt negligálják a közügyet, a te pusztulásodra szavaznak és aláírják halálos ítéletet.

Mert azon hosszú idő alatt, mióta a kísértet közéletünkben felütötte fejét, nem hallottam egyéb érvet ennek létjogosultsága mellett, mint csak azt, hogy miután a város a regalemegváltás következtében jelentékeny jövedelemtől elesett: a polgárok megterhelhetése nélkül nem képesek magukat fenntartani. Hát — bocsánatot kérek — ki a z o k a, hogy a kártalanítási összeg nem a város czéljaira fordított? Talán a miniszteri rendelet,

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

Egy fogadás.

A hónap vége felé többnyire hive voltam a centralizációknak, a mi abban nyilvánult, hogy a reggeli, a vacsora, a délelőtti és délutáni osonna és az ebéd egyetlen, egy étkezésé zsugorodott össze, mely különböző fontos gazdasági okokból rendszeren este a „vidám kucséberhez” címzett felszegi vendéglőben nyert plasztikus kifejezést egy vese velővel való alapos elfogyasztásában.

Mintán czekekem kiegyenlítése után kapupénzre is alig maradt, kénytelen valék kávéház helyett bekukkantani a konyhába, a hol két ragyogó szem mosolygott felém, mint két csilag, hogy bearányozza fényével havi gázsím morzsáival tengő léteimet.

Olyan mélyen beletaláltam nézni a szempárba, hogy szinte megigézett és a szívem oda vonzott még akkor is, mikor duzzadó bugyelláris nyomta az oldalamat.

Törzsvendég lettem.

Még pedig a javából, mert nem csináltam adósságot és virágokat hoztam a vendéglősné születés- és névnapjára, a mit készségesen azzal hála-ált meg, hogy a levesembe olykor két darab sárga répát is tett — protekcióból.

De kis leánya, az Erzsike, is protegált engem, a mit abból magyaráztam, hogy engedte piczi kis kacsóit a szokásosnál melegebben megszorítani.

Minden kézszerítés után újra lángot vetett a szívem szenvedélye, míg végre meg nem állhatam, hogy be ne valljam neki szerelmemet.

Csak afölött nem voltam még tisztában, az anyjának valljam-e be, vagy pedig magának a leánynak? E kínos problémából csakhamar kihúzott a szerencsés véletlen. Midőn t. i. egy keddi napon későn jöttem ebédre, Erzsike röpdőső mozdulattal a konyha ajtajából felém tartott, olyan nagy volt az öröme, mikor meglátott.

— Nő, csak hogy végre eljött — szolt pajkos szemrehányással — valóban azt hittem már, hogy el se jön . .

— Nem lett volna kár a mai ebédért, — viszonzám kissé fanyaran, — mert hiszen kedden tudvalevőleg csak spenót van, a mit

— Tudom, tudom, hogy nem szereti de hiszen azért készítetünk rántott borjulábat is, ami az ön kedvenc eledele.

— Ah, valóban?

— Bizony! A mama azt mondta, hogy Bajusz urat kárpótolni kell és én azonnal a legszebbet tettem el a részére .

Ez elég volt nekem kezdém tisztán látni a helyzetet. Egy anya, ki a fiatal embernek kedvenc ételeket készít, és egy leány, a ki annak végtelenül örül. Kell-e ennél több bizonyíték? Kétségtelen, hogy szeret, és mintán már ennyire fejlődött a viszony; itt az ideje, hogy vallomást tegyek a leánynak, ki bizonyára már alig várja ezt az ünnepélyes pillanatot.

Ebéd után megragadtam a kis lány kezét és megsóoltam. De nehogy Erzsike e forró csókban csupán a rántott borjulábat fölötti hálám tálaradó

kifejezését lássa, azonnal hozzátettem, hogy végtelenül szerelmes vagyok és hogy viszont az ő szerelme nélkül nem volnék képes élni, ha mindjárt naponta rántott borjulábat tálalna is elem a sors keze.

E szép mondásra Erzsike elpirult és lesüté ragyogó szemét, mely mintegy a földön kereste a választ az én szerelmi vallomásomra.

— Tehát kegyed is szeret? — rebegém, mély felindulással lesve választát.

— Igen! — suttogá, cipőmre szegzett tekintettel.

— Esküszöm, hogy nem fogom elhagyni soha — és hogy szülői ellenére is feleségemmé teszem.

— Én is esküszöm, hogy csak önhöz megyek nőül, — erősíté a kis lány hozzám simulva bizalmasan.

Én boldog voltam, hogy túlestem a nagy szcenán, mitől oly nagyon féltem és a mi legfőbb: a leány viszonzszerelmet vallott, és meg is esküdött, hogy csak hozzám jön nőül.

Ez sok volt egy kebelnek; nem zárhattam magamba ennyi boldogságot és még aznap szoltam az én Bandi komámnak, a ki szintén törzsvendég volt Erzsikéknél.

Elbeszélésem alatt Bandi ajkára széles mosoly ült ki, és ahelyett, hogy gratulált volna a szerencsémhez, olyan arcot vágott, mintha kételkedett volna a dologban.

— Ejnye, — mondám kissé ingerülten — csak nem gondolod talán, hogy hazudtam. A leány megesküdött, hogy a feleségem lesz és az — azt hiszem — elég biztosíték.

mely a községet, mint ilyet eltöltötte a kártalanítási összeg igénylésétől? Hiszen ez a rendelkezés nemcsak Csikszeredára szólott és mégis más községekben (különösen Udvarhelymegye legtöbb községében) községi czélokra lett fordítva.

Egyedüli oka a polgárság azon része, mely itt is garasos érdekeknek hódolt és követelte a kártalanítási összeg felosztását.

A másik indokot, melyről a hir hangosan suttog, hogy t. i. sokan a városi tisztviselők egyrésze elleni személyes ellen-szemből forszírozzák a kérdés ez irányu megoldását, — azért nem hozom itt fel, mert lehetetlennek tartom és nem akarom, nem tudom elhinni, hogy olyan fiakat is tart a székelyföld, kik ilyen haszontalan érdekekért kockáztatják a megye önállóságát, existenciáját.

Ezzel az egyetlen törpe érvel szemben azonban a városnak maradás mellett száz év is áll, melyek közül mint az egykori pap mondta volt — a többi kilencvenkilenczet nem említve — egy az, hogy a megye önállóságát, integritását nem szabad a földarabolás veszélyének kitenni. Bizonynyára tudják azok is, kik a boldog falusi élet után solhajtoznak, hogy a kormány az államosítás kereszttülvite után — a mi bizonyára bekövetkezik — nem szándékozik a törvényhatóságokat mai alakjukban fenn-tartani, hanem takarékosági és más szempontok által vezéreltetve: több vármegyére kimondta a halálos ítéletet.

Ily viszonyok és előzmények után nem üres frázis a megye önállóságának emlegetése, és szomorú valóra ébrednénk, ha az államosítással együtt a szervezőkor kimondatnék, hogy törvényhatóság székhelye csak város lehet.

Csikszeredának, ha most város nem volna, közköltésen, gyűjtés folytán, koldulás által szerzett alamizsnából is substratumot kellene teremteni és várossá tenni, — hogy legyen a megyének egy központja, hol a közélet viruljon, hová mint egy gyűpontba, a társadalmi tényezők az egész megyéből összejöjjenek munkálni a megye és az egész székelyföld érdekei megvalósításán. Mi volna Franciaország, Páris — Magyarország Budapest nélkül? Erőtelen, holt tömeg, melynek tevékenysége meg van bénítva, életerei elmetszve, vezérfáklyája kialudva, tapogatózó vaksötét éjben, — hajó kormány, iránytű nélkül.

— A hogy vesszük, — jegyzé meg Bandi fitymálva — én nem hiszek egy vendéglős leányának, főleg, ha tözsvendégnek vall szerelmet! Fogadni mernék, hogy holnap akár én is kicsikarhatok tőle vallomást.

— No már azt szeretném én látni, — monnám elbizakodottan — hiszen szóba se áll veled, ha megtudja mit kívánsz tőle.

— Jól van, hát áll-e fogadás?

— Áll!

És ezzel nagy összegbe fogadtunk, mert én biztosra vettem a dolgot, hogy Bandi komám felsül.

Azonban fájdalom nem úgy történt. — Erzsike a rákövetkező héten már a Bandi komának is főzött kedvencz ételt és neki is melegen viszonzta kézszeritéseit, sőt később vacsora után a vendéglő ablakai előtt sétát is tettek, olyan vidáman csevegve egymással, hogy egészen elszomorodtam.

Egy napon azonban levelet kaptam a póstával. A levelet egy ügyvéd írta: ismertem a stílusát, mert emlékeztetett ama régi jó időre, midőn szabókontómat csak ily levelek kapcsán szoktam kifizetni. Szóval fizetési meghagyás volt, mégpedig a fogadás összegére vonatkozólag, mert Bandi komám jegyet váltott Erzsikével, és én kénytelen voltam megfizetni a fogadást, a miből a nászút költségeit fedezték.

Azóta nem hiszek a vendéglősök leányainak — s tanácsolom, hogy más se higgyen.

Bajusz.

Csikszereda fejlődése adhatna megyei életünknek lendületet azáltal, ha kezébe venné az egész megye területén a vezérszerpet, összeszedné a megyében szétszórva levő társadalmi, közgazdasági és kulturális erőket, azokat egyesítené és aszerint irányítaná, a mint a megye, a székely nép és saját közérdekei kívánják. — Mert senki által nem vitatható tény, hogy Csikvármegye úgy a természet kincseiben, mint a társadalmi és közélet-erőben oly nagy mértékben bővelkedik, hogy alig van az országban megye, mely e tekintetben vele összehasonlítható lenne.

Ne irtózzék a szeredai polgárság attól a néhány százalék pótdától, és ne rémitgesse egyre a nagyközséggé alakulás kísértetével azokat, a kik a megye érdekeit valóban szívükön hordják, és ilyen törekvések láttára, aggódó lélekkel tekintenek a jövőbe.

Saját érdekeiben is — az ilyen szegénységi bizonyítványok készíttetése helyett — munkálkodjék annak a hatalmas kereskedelmi és gyári központnak, annak a városnak megteremtésén, melynek képét a megyei alispán Taploca községhez intézett átiratában — előnkbe rajzolta és a mely Csikmegye fölvirágzását eszközölné, jövőjét késő századokra is biztosítaná.

Ne számítson arra, hogy majd idővel ismét várossá lehet, mert a ki egyszer lefelé indult a lejtőn, az bajosan tud megállni, annálkevésbé újra fölfelé menni. — Egyszer csak azon fogja magát észrevenni, hogy egykor mindene volt, város, egy 110 ezer emberből álló vármegye központja, hatóságok székhelye stbbi és most semmije sincs. Mindene volt, csak egy hiányzott: polgáraiban a közszellem és áldozatkészség, jobban mondva az akarat — s így elsülyedt saját tehetetlensége folytán.

B-s.

TANÜGY.

Tanító-gyűlés.*)

A gyergyói tanító-egyesület augusztus hó 25-én Borszéken gyűlést tartott. A tagokon kívül egy a hölgyek, mint a férfiak közül számos vendég vett részt a gyűlésen. Hochschild Lajos egyesületi elnök emelkedett s tartalmas beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Beszédében hangsúlyozta a tanítói elhivatás magasztosságát, mert — ugymond — szebb és magasztosabb elhivatás nem is képzelhető, mint nevelni a nemzet gyermekeit, kik letéteményesei és örökösei a nemzetfentartó erények tradíciójának, mely Magyarországot egy ezer éves múltban konzerválta. És pedig főleg a népoktatás az a hatalmas eszköz, melylyel az általános művelődést legelőnyösebben, leghasznosabban lehet szolgálni. Mint az erek a szívnek a vért, úgy nyújtják a népiskolák a nemzeti közszellemnek az intellektuális erőt és erkölcsi tartalmat. Kiemelte továbbá, hogy a népiskola a fontos szereplésénél fogva senki előtt sem lehet közömbös, hogy a reformok korszakában minő eredményeket leszünk képesek e téren is felmutatni. A reformnak többféle ágairól szólván, áttért a tanító existenciájának biztosítására, különösen a nyugdíjtörvényjavaslatra, melynek a tanügyi reformban aktuális jelentősége van. Itt kiemelte, hogy a magyar tanítóság soha sem volt követelő. Nem mintha a magyar tanítói pálya nem lenne oly magasztos, mint másutt; sőt nálunk talán még dicsőségesebb és magasztosabb, mint ott, hol a népműveltségnek nem első alapjain kel' dolgozni s hol az iskolának nem kell annyira a nemzeti együttérzés legszilárdabb támaszának, legodább ápolójának lennie, mint nálunk. A legnagyobb hállával emlékezett meg tehát a nagyméltóságú közoktatásügyi miniszter ur javaslatáról. Habár a tanítók minden reményét nem valószínűsíti meg, de a javulás jóleső hatása megnyugtathat mindenkit, annál inkább, mert ígéret van téve, hogy 10 év múlva új revízió alá fog vétetni; tehát a mostani javaslat a javulásnak nem utolsó láncszemét teszi. Elnöki megnyitója végén a gyűlés nevében a fölötti örömeinek adott kifejezést, hogy az érdeklő-

dés a tagokon kívül is oly díszes közönséget vonzott egybe.

Elnöki előterjesztésében pedig ez alkalommal is értesítette a tagokat arról, hogy Kristály Antal gyergyószentmiklósi tanítót a halál kiragadta az egyesületi tagok sorából. A kollegiális kegyeletet úgy rótta le az egyesület, hogy a megboldogultnak a temetésén számos tanító vett részt s gyászéneket énekeltek; gyergyószentmiklósi kártársai egy szép emlékkoszorút helyeztek ravatalára, az elnök pedig gyászbeszédet mondott sirjánál. A gyűlés egyhangulag felkérte az elnököt, hogy elnöki beszédét írásba foglalva, csatolja a jegyzőkönyv mellé. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után Buzás János szárhegyi tanító tartotta meg felolvasását párizsi útjáról. Takács Teréz remetei tanítókisasszony, Gál Miklós tanító szépen előadott szavatokkal töltötték be egy-egy pontot a programból. Kantner János borszéki mérnök pedig a földtanból tartott előadással járult a gyűlés tanultságos részéhez. Patka Venczel műkertész pedig a méhészet köréből vett ismereteket közölt a méhészet kedvelőinek. Az alapszabályok módosításának folytatólagos tárgyalását tárgyalhatszani és az idő rövidsége miatt el kellett halasztani. A gyűlésről nyújtott tudósítás kiegészítése végett fel kell említenem, hogy szeretett képviselőnk: Mikó Árpád ur is részt vett a gyűlésen. Továbbá, hogy egyesületünk ezen gyűlése alkalomával megvalósulva látta azon rég ohajtott célját, hogy a gyergyói görög katolikus lelkesek és tanítók is csatlakozzanak hozzánk. E gyűlésen beiratkozván az egyleti tagok sorába, a csatlakozás megtörtént.

A gyűlés után a Kossuth-kúti vendéglőben közebed volt, melyen 80-on vettek részt, díszite több hölgyvendég által. Az ebédet jó kedv, vidám pohárköszöntések s a fürdő zenéje fűszerezte s tartotta mindvégig vidám hagulatban. Pohárköszöntés hangzott el a közoktatásügyi miniszter ur ó nagyméltóságára, kinek üdvözlő távirat küldetett; ez kiegészítést nyert az által, hogy püspök ur ó excellentiája is táviratilag üdvözöltetett. A közebeden is résztvevő képviselő urra is több ízben mondottak tóztot. A képviselő ur pedig szép és emelkedett beszédben éltette az egyesületet. Beszédében megemlékezett azon jó akaratról is, melylyel a magas kormány a tanítók ügyét felkarolja. Lelkesült éljenzés követte e pohárköszöntést s nagyon jól esett a tanítóknak. Akkor Lajos napja levén, megemlékeztek Kossuth Lajos nagy hazánk fiáról, kinek szintén üdvözlő távirat küldése határozatott. Magát a megemlékezést senkinek megtiltani nem lehet ugyan, de e tekintetben egy jó akaratú tanács — a mint tapasztalható — nagyon is elkel. Egy közédében csak egy aproposra felköszönteni a nagy hazafit s egy ily közebed alkalmából táviratot küldeni hozzá, sehogys se fejezi ki azt a helyet, melyet ő a nemzet szívében és történelmében elfoglal. Vagy éltessük őt hozzá méltó nemzeti ünnepségen, vagy hallgassunk. Hisz jól esik a szívnek a templom csendje is, itt is érez a szív! A nemzet is ilyen templom csendben ugyan, de azért megörzi a kegyeletet és tiszteletet, mondjuk méltóbban és szebben, mint a dikciózások és táviratozások által.

Az ebéd után a tanítók szétoszlottak gyűgyörködni a kedves fürdő bájáiban. Mert Borszék évről-évre szebb és bájosabb pompában tárul a szem elé. Az ő speciálitása nemcsak páratlan vizében, fenyőbalzsamos levegőjében, hanem idylli és költői szépségében is áll. Nincs itt az az egyformaság, hanem mindenünnen kékelő homályban szétszóró csillogó fürdői képek tűnnek szemünkbe.

Este Deák János borszéki tanító vezetése s betanítása mellett a borszéki kisebb tanulók színelőadással egészítették ki a nap programját. Ügyes játékkért dicséretet érdemelnek.

A tanítók kellemesen fognak a napra emlékezni annál is inkább, mert ottlétök kellemét tetézte a szives fogadtatás, melyet a borszékiek tanusítottak, s melyért ez uton is fogadják a tanítók meleg köszönetét.

L.—

LEVELEZÉS.

Gyergyószentmiklós, 1891. augusztus 31.

Mindenkor kiváló jelentőséget kell tulajdonítanunk annak, midőn az országgyűlési képviselő időnként megjelenik választói körében s beszámoló beszédjével választói elé tárja a lefolyt országgyű-

* Targyalmasz miatt késett.

Szerk.

lés hű képét. Kiváló jelentőségű ez azért, mert a választók nagyrésze csak így alkothat magának fogalmat azon munkáról és czélról, melyet az országgyűlés maga elé tűzött, s melyet megoldott. Egy ily nevezetes tényről értesíthetem e levelemben a t. szerkesztő urat és becses lapjának olvasóit.

Mikó Árpád Gyergyó kerületének országgyűlési képviselője augusztus végén választói körébe érkezvén, aug. 30-án délelőtt Gyergyószentmiklóson, délután pedig Szárhegyen tartotta meg beszámolóját, mindkét helyen számos hallgatóság előtt. Gyergyó-Szentmiklóson s Szárhegyen lelkes fogadtatásban részesült a képviselő.

Mielőtt Gyergyószentmiklóson beszámolóját megtartotta volna, aszabadelvű választók tekintélyes küldöttsége tisztelgett nála, kifejezést adva azon örömmel, mellyel megérkezését fogadják s előzetesen is kifejezést adva azon bizalomnak, mellyel Gyergyó szabadalvűpárti választói szeretett képviselőjükhöz ragaszkodnak.

A beszámoló beszédéből emlékezet után a következőket jegyeztem meg:

Először is örömeinek adott kifejezést a képviselő ur, hogy újra megjelenhetett választói körében s eleget tehet ezuttal is képviselői kötelezettségének. Nem titkolhatja el afölötti sajnálkozását, hogy mindazon üdvös munkáról, intézkedésekről nem számolhat be, melyekről azt hitte, hogy a lefolyt ciklusban megoldást nyernek. Meg kell tehát vallania, hogy sok olyan üdvös törvény szorult le a szőnyegről, melyek a haza javát fejlődését, nemzeti megizmosodását nagyban előmozdították volna. De mindezekért sem felelősség, sem vád nem illetheti a kormányt s a szabadalvű pártot, mert — úgy mond — ezen üdvös törvényeket az ellenzék obstrukciója akadályozta meg.

A képviselő ur szerint egyik legszebb haladásunk s nemzeti fejlődésünknek egyik legerősebb talpköve lett volna a közigazgatás államosítása. Azonban meggátolta e törvényt az ellenzék makacs obstrukciója. E párt úgy tünteti fel e törvényt, mintha ezáltal a választók jogaitól fosztatnának meg. E jogot kevesen gyakorolták, míg a nép nagyrésze nem volt meg e joga, olyant tehát nem vehet el, a mivel nem bírtak. Hanem igen is e törvény adott volna az országnak, a szegény népek nagy igazságokat, az eddiginél sokkal jobb közigazgatást. — Sajnos ugyan, de a jelenlegi viszonyok mellett a legtöbb megyében a közigazgatási tisztviselő a virilizs befolyása és hatalma alatt és érdekeik szolgálatában áll, a mi a legtöbb esetben összeütközik a nagytöbbség, a szegényebb osztály népi érdekeivel.*) Az államosítás által a tisztviselő s nyomás alól megszabadulna, s függetlenebbül és részrehajlatlanabban működhetnék a szegényebb osztály érdekében. Mindenki elhiheti, ha tapasztalatai nem győzték volna meg arról, hogy a választási rendszerben nagyon sok a visszaélés s hogy a megye ma már gyenge oszlopzatnak bizonyult, sőt hogy a közigazgatás a mostani alakjában nyílt sebe lesz az országnak, nem küzdött volna az államosítás törvénye mellett, és midőn mellette küzdött, akkor úgy megyéjének, különösen a szegényebb néposztályok, valamint az egész országnak s nemzeti hatalmunknak érdekei lebegtek szeméi előtt.

És úgy hiszi, hogy e tekintetben is egy véleményben van választóival, mert neki az a legfőbb célja, hogy választóinak nézetével ellenkezőleg ne cselekedjék. E szándékát megmutatta az elkeresztelési vitánál is. Midőn látta, hogy ez a katolikusok érzelmeit sérti, szavazatát nem adta a javaslatra. Megmutatta más esetben is, midőn választói kifejezték, hogy egyik javaslatot a nemzeti jogokba ütközőnek tartják, a javaslatra ekkor sem szavazott, hanem engedett választói ohajának.

Beszédében a többek közt hangsúlyozta azt a haladást, mely a nemzeti élet minden ágában, de különösen kereskedelmünkben egy eddig nem ismert mértékben fellendült. E haladás pedig egy oly névvel áll szoros kapcsolatban, mely ma már világhírű. Baross Gábor miniszter az, ki e fejlődésünket megteremtette. — Neki azért is hálaival tartozunk, hogy a székelyek érdekében is sokat

tett. Legutóbb azt ígérte meg, hogy a székelyföld vasúti ügyét a legmelegebben fogja támogatni, s ha a megyék érdeklése is hozzájárul, a vasút csak rövid idő kérdése lesz. E vasúthoz a gyergyói községek is megszavazták hozzájárulásukat. Tartásuk meg a községek ígéretüket, de kívánják meg, hogy a másik oldalról is tartják meg a feltevéleket és azzal ne elégedjenek meg, hogy Gyergyónak csak egy kis részét érintse a vasút.

Biztosítja választóit, hogy pártja csak oly kormányt fog támogatni, mely a gazdálkodó népek sulyos terheit nem fogja még sulyosabbá tenni s hogy a mostani kormánynál ezen nézet az uralkodó, bizonyítja az, hogy a föld semmi adóemelését nem szenvedett s nem is fog szenvedni.

Hogy mennyire szíven hordja a kormánypárt a szegényebb néposztály érdekeit, legfőnyesebben bizonyítja a közmunkának útdávóvá való átváltatása. A közmunka terheit sulypontja eddig a gazdálkodó nép vállait nyomta; — az új törvény szerint azonban e tekintetben is mindenki jövedelme arányában adózik. Most már pénzben rójják le e terhet, de azért az illető hatóságoknak köteleességükben áll, hogy az utak jókarban tartására kellő közprikákat szolgáltatassanak ki. — Ő arról meggyőződhetett, hogy az alsíki utak jókarban vannak s ott prizmák is láthatók, da sajnosan tapasztalta, hogy a gyergyói országutakon nincs prizma. Ezért a megyei alispáni hivatalt terheli a felelősség. Az útdávó törvényét örömmel említi, mert ennek megalkotásánál az illető bizottságban ő is részt vett.

Beszéde végén annak adott kifejezést a képviselő, hogy teljes beszámolást csak az öt év letelevél fog nyújthatni választóinak; mostani megjelenésének inkább az a célja, hogy a szeretetnek és bizalomnak, azon kapcsát, mely öt választóihoz fűzte akkor, mikor e kerületnek tisztviselője volt, s mikor mint ilyen képviselőnek választatott meg erősebbé tegye. — A maga részéről biztosíthatja választóit, hogy belőle a szeretet és jóakarát soha se fog kihálni s ezeket sem az idő, sem a távoltság nem fogja meggyengíteni. Valamint a múltban, úgy a jövőben is választói érdekében fog munkálkodni; minden percét, szívének minden dobbanását érettek fogja fölálodni.

A beszéd végeztével Simon Balázs községi főbíró meleg és mindenki figyelmét megkapó szép ügyesen előadott szavakban mondott köszönetet a képviselőnek azért, hogy választói körében megjelent s egyszersmind kifejezte a szabadalvűpárti választók megtörhetetlen bizalmát, melyre a jövőben is bizton számíthat. H. L.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Uj kaplán.** A helybeli róm. kath. plebános mellé segédlelkészül László János neveztetett ki, ki hasonló minőségben a csatószegi plebános mellett volt alkalmazva. A derék ifjú lelkész, ki meggyékben már is közelméretét vívott ki, örömmel üdvözöljük új állomásán.

— **Furcsa fogalmak** lehetnek a „Brassó” szerkesztőjének a lapszerkesztéssel járó jogokról és köteleességeiről. Ezt bizonyítja ama körülmény, hogy a lapunk szerkesztője által a „Brassó” 20 ik számban megjelent „Borszéki levél”-re irt választ — mely lapunkban saórói száma megjelent — a „Brassó” szerkesztője a „közönség köréből” rovatban csak tetemes kihagyásokkal közölte, holott tudnia kellene, hogy a „közönség köréből” származó cikkek meg nem nyírálhatók, megnyírálani semmi szükség is, mivel azokért úgy sem vállal felelősséget a szerkesztő. — Még furcsább a „Brassó” szerkesztőjének azon eljárása, hogy a hozzá beküldött kéziratokat az érdekelteknek még az előtt megmutatja, mielőtt e kéziratok nyomdafestéket láttak volna. — Erről tesz tanúságot az, hogy a „Borszéki levél”-re adott, de erősen megnyírált válasza mindjárt azon számban, melyben a válasz megjelent „viszonzválasz”-t ad „—y” ur, a mi csak úgy történhetett, hogy a „Brassó” szerkesztője a válasz kéziratát megjelenése előtt „—y” urnak rendelkezésére bocsátotta. — Nem akarjuk ez eljárást a maga nevében megnevezni, mert nem szokásunk lapunkban olyan kifejezéseket használni, melyekkel ez eljárás jellemezhető volna. Az „—y” ur viszonzválasza semmi olyat nem tartalmazván, melyre felelni érdemes volna, ezennel „—y” urral is végeztünk.

— **Halálhír.** Lán c z y J ó z s e f, koronás arany érdemkeresztel kitüntetett nyugalmazott m. kir. pénzügyőri főbiztos, élete 79-ik évében folyó hó 5-én végelegyengülés következtében elhunyt. — Temetése folyó hó 7-én történt meg nagy részvét mellett. Béke hamyaira!

— **Iskolánk.** A megyei polgári leányiskolában és az államilag segélyezett felső népiskolában a beiratások és felvételi vizsgálatok ma a múlt héten lefolytak. E hó 6-án tartatott meg a helybeli római katolikus templomban mindkét iskola növendékei számára az ünnepélyes „Veni Sancte.” s e hó 7-én az előadások megkezdődtek. — A mint értesültünk, a városi ellemi népiskolában a beiratások e hó 10-én, a tanítás pedig 14-én veszik kezdetüket.

— **Marhavész.** Csik-Szentkirály községében a szarvasmarhák egyik legnagyobb ellensége, a lépfene ütötte fel fejét. A veszedelmes kór elfojtására éstovább terjedhetésének meggátolására a hatósági intézkedések megtették.

— **Tűz.** Csikszentmártonon f. hó 5-én d. u. 4 órakor Incze István asztalos csüre, melyben gabona, széna és egyéb takarmányon kívül egy új köház felszereléséhez megkivántató ajtók, ablakok üvegezve, redőnyök és padlódeszkák már készen voltak, ismeretlen okból meggyuladt s néhány perc alatt a műszerekkel együtt — a délkeleti erős szél által élesztett lángok martaléka lett. Innen a szomszéd Bocskor Imréné csüre csapott át a tűz, s azt szintén, az istállóval és a mi ezekben volt elhamvasztotta. A romboló elemmel sem érve be, csakhamar a jó távolban lakó Gondos István szalmakazala gyuladt meg, melytől a községben kívül Lázár Kajtánnak mintegy 25 kalangya tavaszgabonája is elégett. A kár több száz forintba tehető.

— **Gyergyószentmiklósi színészet.** Egy Kálmán színtársulata — ugylátszik — válságban megy keresztül. Ezt nem Szentmiklós okozta; hanem Egy is, mint előbb mások, ezt a posztot szemelte ki a társulat válságos helyzetének megoldására. Ő elment Enyedre bérletet előkészíteni, de tagjait cserben akarja hagyni, mert a mint értesültünk, korábbi kötelezettségének a tagokkal szemben nem akar eleget tenni. Így a társulat Deréki vezetése alatt kénytelen volt a lejátszott két bérletet még négy előadással meghosszabbítani.

— **Borszek-fürdőn** is befejezést nyert a folyó évi idény, mely általában nem volt oly kedvező, mint az előző években. Tulajdoníthatni ezt a kezdetben kellemetlen időjárásnak, mely Borszeknek sok törzsvendéget visszatartotta kedvenc fürdőhelyiségének látogatásától. Mint lapunkat értesítik a fürdővezető személyzet a közönség igényének mindenben pontosan és jól megfelelt. Levelezőnk különösen kiemeli Fülöp Lajos fürdőbiztos személyt, ki táradhatlan mozgékonysággal és szíves szolgálatkészséggel a fürdővendégek teljes meglegedését nyerte ki s általában mindent elkövetett, hogy a vendégeknek panaszra semmi okuk ne legyen; különösen nagy gondot fordított az étkezési viszonyokra minél jobb állapotban fenntartására s nagy szigorral járt el a mézárosok ellen, hogy ezek a közegészségügyi szabályokhoz minél pontosabban hozzátartsák magukat, úgyszintén a vendéglősök ellen, nehogy ezek a tulságos árszabás által a vendégeket zsebelni tudják. Nagyon szigorúan büntette azokat, kik a legkisebb hibán is rajtaérettek.

— **Erdélyrészi fürdőkongresszus.** Az erdélyrészi Kárpát-Egyesület a fürdőigazgatóságokhoz a következő felhívást intézte: Egyesüleletünk ig. választmányának július 20-án tartott ülése határozatából az erdélyrészi fürdők érdekeinek megbeszélése céljából ez évi október 1-ére Maros-Vásárhelyre ezennel értekezletet hívunk egybe. Midőn az ez értekezleten való szíves megjelenésére s fürdőigazgatóság képviselőit és a fürdőorvosokat felkérni bátorodunk, köteleességünknek tartjuk közölni a tárgysorozatot, mely egy erre kiküldött bizottság által megállapított. E szerint a bizottság javasolja hogy az értekezleten tárgyalassanak a következő kérdések: 1. Miként lehetne egy balneologiai (kapcsolatosan turisztai és etnografiai tartalommal) szaklapot megindítani? 2. Fürdőtani tanszék felállításának szükségége egyetemünkben. 3. Az erdélyrészi fürdők bajai, speciális viszonyai? 4. Állapíttassék meg az erdélyrészi fürdők gyógymódja, (kurája.) 5. Hogyan lehetne tőkét teremteni az erdélyrészi fürdők fejlesztésére? 6. Hogyan lehetne ásványvízeink forgalmát emelni? Hazafias tisztelettel kérjük, szíveskedjék velünk közölni, hogy e kérdéseknek tárgyalatását helyesli-e, esetleg akar-e valamely más kérdést is a programba felvételni s ha igen, mely kérdés lenne az? Továbbá kérjük megnevezni a fürdő képviselőit, kik az értekezleten megjelenni szíveskednek, hogy a megfelelő elszállásoláslról előre gondoskodhassunk. Egyesüleletünk, alapszabályaihoz híven, a fürdők érdekeinek előmozdítása végett a legnagyobb önzetlenséggel kész a legkiterjedtebb akcióit megindítani. E célból adta ki nem rég nagy áldozattal az erdélyrészi fürdők és ásványvizek leírását, s végül eszközölte ki, hogy az Emke Uti-Kalauzban a fürdőkéről bő ismertetés adassék. (E mű lapunk kiadóhivatalában is kapható.) — Mindezek után azt hisszük, hogy az értekezlet méltóságának, határozatai sulyának emelése céljából az összes erdélyrészi fürdők képviselőiket el fogják küldeni e fürdő-értekezletre és a fürdőorvosok gazdag tapasztalataikkal a tárgyalásban részt venni szíveskednek.

*) Sok példa van erre nálunk is.

Szerk.

— **Közönytanyítványság.** A Borszéken tartott tanítógyűlés határozata értelmében a tanítóegyesület elnöksége köszönetet mond a gyűlés nevében mindazon műkedvelő urak és hölgyeknek, kik a gyergyói tanítóegyesület segélyalapjának javára előadott színelőadásban közreműködtek. Kálmán István polgári iskolai tanár urnak és nejének ezenkívül azért, hogy az előadás rendezését magukra vállalták.

— **Közgyűlés.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 1891. évi szeptember 12-én délután 2 és fél óraker (saját helyiségében) főtér 5. sz. VII. rendes közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1) Elnöki közlések. 2) Jelentés az ügyforgalomról. 3) A nm. kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur felhívása a fűmei új török alkonzul támogatására. 4) A sepsiszentgyörgyi pénzügyigazgatóság átirata egy vásárlási könyvecske bélyegkötelezettsége tárgyában. 5) Deák Lajos kir. tanfelügyelő átirata egy Marosvásárhelyt létesítendő rajtanfolyam ügyében. 6) A beszercebányai társkamara átirata a kamarai tagok leveleinek portómentessége és az ajánlati postadíjaknak elengedése érdekében. 7) A klagenfurti társkamara elnökének felhívása az ottani titkár 40 éves szolgálati jubileumának ünnepélyéhez való hozzájárulás iránt.

— **Értesítés.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara az érdekelt iparos és kereskedői körök tudomására hozza, hogy Brüsszelben folyó évi április 1-én nemzetközi vámtarifa iroda állítatott fel, melynek célja az egyes államokban fennálló vámszabályzatok és vámtarifák nyilvánartása s az összes államok vámtarifáinak és vámügyi intézkedéseinek több európai nyelven egységes foglalatban való kiadása. — E kiadványok német, angol, francia olasz és spanyol nyelven jelennek meg s egy-egy példány előfizetési ára mindenkor április 1-től számítva egy évre 15 franc. Az előfizetési pénzek közvetlenül a budapesti kereskedelmi múzeum igazgatóságához küldendők, a mely a megrendelt példányokat közvetlenül megfogja küldeni. Megrendeléseknél pontosan kiteendő, hogy mily nyelvű kiadásból hány példányra kíván az illető előfizetni.

CSABRNOK.

Fürti Adolár tragédiája.

Irtá: RUDNYÁNSZKY GYULA.

II.

Ez volt mindennapi ábrándja, óhajtása.

Ha főnöke (az uzorás ügyvéd) külön munkát ad vala neki s miután három, három éjjel körmölt, az kérdezné tőle:

— Nos Fürti ur, minő jutalmat kíván e fáradságért?

Habozás nélkül így felelne:

— Főnök úr engedje, hogy Rózsánczi Amanda lábaihoz borulhassak és elzenghessem előtte eg újabb költeményemet, melyet „hozzá” irtam.

Ilyen gondolatokon tépelődve lépett be rendesen az irodába s kellestlenül végezte gépies munkáját. Irtózatot sokat szenvedett és rőfös sóhaj-tásaival gyakran meglebbentette a poros aktákat.

Egy napon valamivel korábban érkezett az irodába. Kemény hideg volt; verset akart írni s otthon elfelejtett befűteni, azért sietett be, nem is sejtve, mily végzetes lesz reá nézve ez a lépés. Ott találta főnökét az irodában. Amint Adolárt megpillantotta, kiderült arcczal kiáltá:

— No jó, hogy bejött. Fél órája várok már valakire. Menjen azonnal Rózsánczi Amandához.

Fürti Adolárnak minden csepp vére a szívébe szökött. A boldogságtól reszketve hebegé:

— Oh főnök ur, köszönöm!

— Mi az ördög! Tán csak nem szerelmes a szép asszonyba?

Adolár mélyen elpirult és lesütötte szemeit.

— Nő, nő, de azért semmi részrehajlás! — folytatta a főnök nevetve. Eleget vártunk, eleget hitegetett bennünket; a legszigorubbann kell eljárnia.

Fürti Adolár csodálkozva nézett az ügyvédre.

— Egy kettő! szedje össze a percsomót; már négyszer adtunk halasztást, elég volt a komédiából; siessen a végrehajtóhoz, és ha önagsága nem fizet, okvetlenül tartás meg az árverést.

Fürti Adolárnak minden hajszála égnek meredt. Ezért küldi hát őt főnöke Amandához. — Nem hogy lábaihoz boruljon és elszavalja neki legújabb költeményét, hanem azért, hogy árverést tartson nála! Mit tegyen már most? hagyja itt megvetéssel ezt a lealázó mesterséget? Vagy rohanjon Amandához és fizesse ki helyette a követelést? Oh hiszen még a félhavi szobabérrrel is adós, pedig csak ötödféle forint! Ha-ha!

Kaján sors! Így üldözöd a lángszellemeket! Az ügyvéd rikácsoló hangja riasztotta fel néma monologizálásából.

— No amice, ne bámuljon fogja a percsomót és menjen.

Fürti Adolár kábultan ragadta meg az átkos iratokat és kitámolygott a szobából.

Mi történt vele ezután, a világért se tudná elmondani, csak arra emlékezik, hogy egy félóra mulva a végrehajtó, a becsló és néhány „árverési hiéna” kíséretében megjelent Rózsánczi Amanda házi szentélyének küszöbénél és méla áhitattal átlépte azt éppen akkor, midőn a Rókus-kórház toronyórája hármát ütött.

Rózsánczi Amanda igéző fehére pongyolában a pamlagon heverve fogadta őket. Piczi lábai piros papucsba bujtatva, kikandikáltak szoknyája csipkefodrai alól, és szemei kaczer tüzet löveltek feléjük.

Itt volt tehát a várva-várt pillanat. Előtte a bitorajkak, melyeket annyiszor csókolt, — a hó-kebel, melyre annyiszor lehajtá ábrándos fejét — költeményeiben; most odaborulhat lábaihoz, és bevallhatja neki zengzetes szerelmét!

Ott dagad a legújabb költemény a szíve fölött. Hah! És neki most mégis így kell szólnia:

— Nagysád, igen sajnáljuk, hogy ily szomorú s kellemetlen köteleességet kell teljesítenünk! Mintha csak egy néhai szatócs elhízott özvegyéhez beszélne.

— Szerencsétlen alkalom . szomorú köteleesség . kellemetlen kényszerhelyzet — makogá Fürti Adolár izgatottan, kétségbeesett önmegtágadással és átnyújtotta ideáljának a zsebéből kivett iráscsomót.

Rózsánczi Amanda belepillantott és hirtelen csengő kacajban tört ki:

— Uraim, minő tréfa! Önök árverésre jönnek és fűzfaverseket nyújtanak át nekem! Há-ha ha!

— Fűzfa-verseket! — kiáltják egyszerre hárman is és nevetve néznek Adolárra.

— Legújabb költeményeim: — ordítja Fürti Adolár és mint a sebzett oroszán odangrik a hálatlan eszményképhez, kiragadja kezéből a drága iráscsomót és őrjöngve elrohan.

... Hogyan jutott Fürti Adolár szállására? Azt ő maga se tudja. De az bizonyos, hogy fel-dult ábrávilága romjain keseregve, a szíve rajongó szerelmére méltatlan oltárképet darabokra törve, sárba tiporva — még akkor éjjel egy füst alatt meg irt három elégiát, hét balladát, kilencz rapszodiát és tizennyolcz kesergő szerelmi dalt a hűtlenhez!

A kis lutri húzása

Brünn, 1891. szeptember 2.

59. 28. 34. 86. 8.

NYILTTÉR.

E rovat alatti közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

A Csiki Székely Képes NAPTÁR

1892-ik évi harmadik évfolyama számára **hirdetések** lapunk kiadóhivatálába jutányos árak mellett felvételnek. — A naptár oly keresletnek örvend, hogy a jövő évfolyam már közel kétezer példányban fog megjelenni.

Kéretnek a t. kereskedők és más üzletemberek, hogy a „Csiki Székely Képes Naptár”-ba szánt hirdetéseiket legkésőbb szeptember hó végeig küldjék be.

Györgyjakab Márton,

A „Csiki Székely Képes Naptár” kiadója.

Értesítés. (2-3)

A saison beálltával van szerencsém a t. cz. közönségnek becses figyelmébe ajánlani a székelyudvarhelyi állomásra beérkezett árúknak tovaszállítását Csikszeredáig, avagy bármely vidékre előnyös és gyors közvetítését.

Utánvételes árúért, egyszerűség okáért, kérem a járandó összeget czimemre beküldeni.

Gál János, Székely-Udvarhelytt.

É R T E S Í T É S I

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget s kiválóan a főt. lelkes és t. tanító urakat, hogy az iskolai tanidényre szükségeltető

TANKÖNYVEKET

és mindenféle TAN- és IRÓSZERKEKET tartok raktáron s azokkal a lehető legjutányosabb áron szolgállok. — Ezenkívül üzletemet dusan berendeztem:

Ima- és Énekkönyvekkel

Jénykép-albumokkal, Emlék- és Jegyzőkönyvekkel, Hússági iratokkal stb.

Dus választékban kaphatók továbbá hegedűk, vonólk és egyéb felszerelések.

Gordon-, Gordonka-, Brács-, Hegedű- és Gitár-hurok. — HEGEDÜ-TOKOK papirlemezből és fából.

Teljes tisztelettel:

Györgyjakab Márton,
könyv- és papirkereskedő.